

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Domácí násilí jako jeden ze sociálně patologických jevů dnešní rodiny

Marie Netolická

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Marie NETOLICKÁ
Osobní číslo: H08640
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Humanitní studia
Název tématu: Domácí násilí jako jeden ze sociálně patologický jevů dnešní rodiny
Zadávací katedra: Katedra věd o výchově

Zásady pro vypracování:

1. Úvod 2. Část teoretická 2.1. Seznámení s pojmem 2.2. Vývoj domácího násilí v ČR 2.3. Znaky a projevy domácího násilí 2.4. Centra pomoci 2.5. Legislativa týkající se domácího násilí 3. Část výzkumná 3.1. Dotazníkové šetření zjišťující postoj a informovanost společnosti o problematice domácího násilí 3.2. Interpretace výsledků 3.3. Využití poznatků v praxi 4. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha: proFem, 2004 Domácí násilí: násilí na mužích a seniorech, Praha: Triton, 2006 Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, Ostrava: Key Publishing, 2009 Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině: Praha: Akademie věd ČR, Sociologický ústav, c2004 Zákon č. 135/2006 Sb., Na ochranu před domácím násilím

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jana Křišťálová**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním mojí práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. června 2011

SOUHRN

Tato práce se zabývá problematikou násilí a zaměřuje se na násilí v rodině. Práce popisuje násilný vztah mezi mužem a ženou, kteří spolu sdílí společnou domácnost. Práce je zaměřena na ochranu a pomoc obětem domácího násilí a popisuje působnost jednotlivých pomáhajících subjektů. Výzkum je věnován zjištění všeobecné povědomosti veřejnosti o problematice domácího násilí v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Domácí násilí, rodina, patologické jevy, bezpečnostní plán

TITLE

Violence as one of pathological phenomena in a contemporary family

ABSTRACT

The work deals with problems of violence and aims to a family violence. The work describes a violent relationship between man and wife who share a common home. The thesis objective is a protection and help to the victims of domestic violence and it describes a competency of particular subjects that offer help. The research applies to investigation of public awareness of domestic violence problems in Czech republic.

KEYWORDS

Domestic Violence, family, pathologies phenomena, Security Plan

Poděkování

Ráda bych upřímně poděkovala zejména vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Janě Křišťálové za její vstřícnost, výstižné připomínky, cenné podněty ke zlepšení práce a zejména za trpělivost a ochotu řešit vše, co jsem potřebovala.

Chtěla bych také poděkovat panu Ing. Jaroslavu Myslivcovi, Ph.D. za pomoc při zpracování výzkumné části této práce.

Dále bych také chtěla poděkovat svým rodičům, kteří mi poskytli ty nejlepší podmínky pro mé dosavadní studium, a tudíž mi umožnili tuto práci napsat.

Obsah

1. ÚVOD	- 8 -
2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O DOMÁCÍM NÁSILÍ	- 10 -
2.1. Seznámení s pojmem domácí násilí	- 10 -
2.2. Vývoj domácího násilí v České republice	- 12 -
2.3. Znaky a projevy domácího násilí	- 13 -
2.3.1. Násilí páchané na ženách	- 13 -
2.3.2. Mýty o domácím násilí	-15-
2.3.3. Násilí páchané na dětech	- 17 -
2.3.4. Násilí páchané na seniorech	- 19 -
2.4. Centra pomoci	- 19 -
2.4.1. Bílý kruh bezpečí	- 21 -
2.4.2. ROSA – občanské sdružení	- 21 -
2.5. Legislativa týkající se domácího násilí	- 22 -
2.6. Důležité pojmy	- 25 -
3. VÝZKUM O DOMÁCÍM NÁSILÍ	- 28 -
3.1. Dotazníkové šetření	- 28 -
3.2. Interpretace výsledků	- 29 -
3.3. Využití poznatků v praxi	- 33 -
4. ZÁVĚR	- 34 -
5. SEZNAM ZDROJŮ	- 36 -
6. SEZNAM PŘÍLOH	-37-

1 Úvod

Výběr tématu mé bakalářské práce pro mě nebyl nijak složitý proces, protože jsem o něm přemýšlela již od prvního ročníku mého studia. K napsání této práce mě vedly hlavně osobní důvody, jelikož se o tuto problematiku velmi zajímám a myslím si, že je důležité o tomto problému mluvit a provádět osvětu co nejvíce.

Násilí uvnitř rodin je časté a týká se všech druhů rodinných vztahů. Oběťmi domácího násilí se mohou stát všichni členové domácnosti, stejně jako se všichni mohou vyskytovat mezi pachateli. Oběť pachatele velmi dobře zná a má s ním mnohé společné.

Já sama jsem se setkala s domácím násilím a to jako přímý pozorovatel a opakovaně. Byla jsem svědkem násilí mezi partnery, mužem a ženou, kteří spolu žijí ve společné domácnosti. Oběma nebylo v té době ještě ani dvacet let, oba byli bez závazků. Pracovně budu muži říkat Petr a ženě Martina. Značnou část problému zde hrál alkohol. Stalo se to při poklidném letním posezení na zahradě.

Petr byl po třech hodinách popíjení alkoholem značně ovlivněn. Jeho přítelkyně Martina už chtěla jet domů, ale Petrovi se ještě nechtělo. Proběhla mezi nimi malá výměna názorů, při které si každý stál za svým. Po malé chvíli se znenadání Petr zvedl a chytil Martinu pod krkem a jen tak s ní praštil o zeď a zase si klidně sedl zpátky ke stolu. Martina zůstala chvíli ležet na zemi, pak se zvedla a stále chtěla jet domů. Petr svůj čin zopakoval znovu a ještě surověji. Hlavou jí několikrát uhodil o zeď a zfackoval jí. To už jsme však spolu s mojí kamarádkou doběhly pro pomoc. Mezitím Martina vstala a celá potlučená šla do auta a čekala na Petra. Petr šel za malou chvíli za ní, protože jsme naši malou párty rozpustili a já doufám, že už se v tomto složení nikdy opakovat nebude.

Byla jsem velmi překvapená hrubostí, jistotou a hlavně klidem, se kterým Petr Martinu mlátil. Jsem si jistá, že to nebylo poprvé a bohužel, ani naposled. Martina občas přišla se zlomenou rukou, prsty, nebo měla modřinu pod okem i na jiných částech těla. Vždy však měla nějakou originální výmluvu. Nikdy sama sobě nepřiznala, že má problém s domácím násilím, i když se jí její přátelé snažili pomoci. Bohužel, se vždycky jejich pomoc obrátila proti nim a to právě ze strany Martiny. Martina svého přítele

i přesto všechno miluje. Tento zážitek se mnou tak otřásl a zanechal ve mě tak silný dojem, že jsem se na základě toho rozhodla napsat tuto práci.

Práci bych chtěla koncipovat tak, aby tvořila jakýsi přehled o základních pojmech a formách, o znacích a projevech domácího násilí a o možnostech pomoci obětem násilí. V práci se budu zabývat hlavně násilím mezi ženou a mužem, kteří spolu žijí ve společné domácnosti.

Sama ze své zkušenosti vím, jak velice těžké je poznat, že žena je obětí domácího násilí. A pokud už se žena svěří s tímto problémem, je pro ni neúnosný a chce ho nějak vyřešit. V tomto případě ji čeká ještě těžká, dlouhá a komplikovaná cesta. Pomocí kvantitativního výzkumu bych chtěla zjistit obecnou povědomost veřejnosti o problematice domácího násilí v České republice.

Chtěla bych, aby moje práce byla tak srozumitelná, přehledná a jasná, a v případě, že si ji vezme do ruky právě nějaká osoba, která se nachází v situaci oběti domácího násilí, tak jí ukáže možnou cestu, kterou musí projít, aby ji z toho hrozného kolotoče násilí, úzkosti a strachu vyvedla.

Existence domácího násilí v rodině velkým způsobem negativně ovlivňuje všechny její členy. Rodina nefunguje jak má a je ohrožena a narušena správná výchova dětí, pokud v rodině jsou. Proto si myslím, že je třeba o tomto tématu vědět co nejvíce i v rámci mé specializace, což je pedagogický modul. Z této práce čtenář získá základní přehled o problematice domácího násilí, jak domácí násilí odhalit a o tom, jak se chovat pokud domácí násilí rozpozná. A to je podle mého názoru pro pedagoga velmi přínosné.

2. Základní informace o domácím násilí

V následujícím textu Vás seznámím se základními pojmy týkajícími se domácího násilí, s vývojem pohledu na domácí násilí v České republice, také se zmíním o znacích a projevech domácího násilí. Dozvíte se také o centrech pomoci a legislativě, která se této problematice týká.

2.1. Seznámení s pojmem

Jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Nejobecněji definovala násilí Světová zdravotnická organizace, která je již v roce 1996 popsala jako úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly, která má nebo s vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje, či osobnosti. Světová zdravotnická organizace také definovala pojem týrání, což je zlé nakládání s druhou osobou, které se vyznačuje značným stupněm bezcitnosti a hrubosti, a které u oběti vyvolává pocity hlubokého příkoří.

Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Často k němu dochází mezi manželi nebo mezi lidmi, kteří spolu žijí. Někdy je možné definici rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy. V poslední době znepokojivě vzrůstá týrání stárnoucích členů rodiny.

„Definování termínu „násilí“ je dosti problematické. Zahrnuje celou škálu fyzického jednání, které se obecně považuje za násilné. Může to být: fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, kopání, pokusy o škracení, třesení nebo zmítání, strkání ze schodů nebo bodání. Domácí násilí však může zahrnovat i méně obvyklé fyzické akty. Je velmi dobře možné stát se obětí domácího násilí, aniž by nás někdo uhodil.“¹

Existuje mnoho způsobů fyzického týrání, kterým mohou být zejména ženy vystaveny. Jsou to například: svázání nebo spoutání, žena je donucena být ve studené lázni a agresor ji drhne kůží až do krve, nasazení rouбіku nebo pytle přes hlavu, míření zbraní, žena musí nehybně sedět a agresor na ní plive, přinucení k požití drog,

¹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti*. Vyd. 1. Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7. s. 14.

zamačkávaní cigaret na kůži oběti. Tento výčet zdaleka není úplný, ale způsob týrání je různý případ od případu.

Další formy násilí mohou mít sexuální charakter. Sexuální násilí, páchané na ženách, a to i na ženách velmi starých, dále pak na dětech a mladistvých. „*Konkrétní formy sexuálního násilí jsou pestré, a proto rozlišujeme sexuální zneužívání (týká se dětí), sexuální obtěžování (nevtané sexuální návrhy), znásilnění a obchod se ženami.*“²

Projevů sexuálního násilí může být mnoho například: přinucení k pohlavnímu styku proti vůli oběti, přinucení k použití pomůcek při pohlavním styku, donucení k análnímu styku proti vůli oběti, donucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí a přinucení k používání nebo sledování pornografie.

Tyto fyzické akty jsou však bohužel pouze částí celého problému. Domácí násilí zahrnuje rovněž celou škálu dalšího jednání agresora, jehož hlavním cílem je získat nad obětí moc a ovládat ji. Nefyzická forma týrání často fyzické násilí doprovází nebo bývá jeho předzvěstí. V některých případech ani nemusí docházet k žádnému fyzickému týrání, ale k dlouhodobému citovému týrání. Tuto formu násilí nelze podceňovat, protože právě tento druh domácího násilí způsobuje nejvíc škody. Po fyzickém násilí zůstávají jizvy a modřiny, které se časem zahojí, ale citové týrání zanechává hluboké a skryté rány, které se obejdou bez ošetření, ale oběti jimi trpí celá léta.

2.2 Vývoj domácího násilí v ČR

Násilí v rodině je tematizováno jako relativně novodobý fenomén. Je však třeba zdůraznit, že násilí existovalo v rodinách od nepaměti. Měnily se však nejen jeho formy a četnost, ale především se měnil náš způsob nazírání na něj. Některé formy násilí totiž nebyly považovány za násilný akt. Domácí násilí nebylo vnímáno jako problém a my jsme dnes často překvapeni, že existuje, a to dokonce ve značné míře.

² HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Vyd. 1. Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X. s. 23.

Z klinické praxe víme, že domácí násilí je traumatizující jev, který má závažné psychické důsledky pro celou rodinu. Přímo ohrožena je osoba, která je objektem násilí, ale situace nepříznivě působí na další blízké osoby, zejména pokud jsou přímými svědky násilí, a na osobu násilníka. Násilí mezi partnery patří k utajovaným tématům. Ke složitosti a rozporuplnosti jevu patří patriarchální civilizační a historický kontext, který vycházel ze svrchované pozice otce vůči dětem a ženám v rodině. Trestání „neposlušných“ žen bylo po staletí podobně tolerováno, jako bylo a dosud do jisté míry je tolerováno tělesné trestání neposlušných dětí při výchově.

„Poslušnost muži byla formulována biblí v Novém zákoně a patřila k historicky společenskému uspořádání. Ve středověku bylo postavení ženy v naší společnosti vůči muži vtěleno do církevního a také občanského práva. Manžel přebíral sňatkem z poručnictví otce ženu včetně práva působit na její další výchovu, k čemuž patřily i fyzické tresty. Dobové záznamy ukazují, že ženy s metodami uplatňování práva svých mužů občas nesouhlasily a dovolávaly se spravedlnosti u soudu.“³

V 70. letech minulého století se však problematika rodinného násilí dostala do popředí zájmu veřejnosti, a to díky vzniku hnutí týraných žen v USA. Toto hnutí otevírá problém násilí v partnerských vztazích jako vážný společenský problém. Toto hnutí prosadilo názor, že domácí násilí je netolerovatelné a představuje kriminalizované chování. U nás se objevily zprávy, které vypovídají o neutěšené situaci našich rodin, neboť v každé desáté české rodině dochází k nějaké formě násilí. Šokující údaje vypovídají, že k násilí dochází i v rodinách manželů se středoškolským, nebo dokonce i vysokoškolským vzděláním a slušným nebo vynikajícím materiálním zázemím.

V novověku vztahy mužů a žen získávaly výrazněji partnerský charakter a rozdíl autority a moci mužů a žen nebyl již tak výrazně právně kodifikován. V naší kultuře ale trval respekt vůči právu otce a manžela řídit život členů domácnosti, i když byl emancipačním vývojem postupně oslabován. Partnerské násilí bylo kromě extrémních případů považováno za soukromou věc a zároveň za ojedinělý a okrajový problém.

³ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Vyšehrad, spol. s.r.o., 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3. s. 74-75.

2.3 Znaký a projevy domácího násilí

Základními rysy domácího násilí jsou záměrnost a opakování. V každém manželství nebo partnerském životě nastane konflikt. Jsou-li si jedinci rovnocenní, o domácí násilí se nejedná. Domácí násilí lze určit v situaci, kdy jeden je vystrašenou obětí a druhý násilníkem. Příčinou domácího násilí je snaha podmanit si partnera, získat nad ním kontrolu a moc.

2.3.1. Násilí páchané na ženách

Obětí násilí se může stát doslova a do písmene každý člověk. Oběťmi rodinného násilí jsou často ženy a týrajícím je buď manžel, nebo důvěrný partner. Situaci komplikuje fakt, že každá třetí týraná žena není ochotna nebo schopna takové násilí hlásit a požádat o pomoc. Některé ženy, a to zejména v zemích s určitou kulturní tradicí, jsou přesvědčeny, že násilí patří k rodinnému životu anebo dokonce, že je výrazem manželovy lásky. I některé české ženy zastávají takový názor a patrně neznají přísloví, že muž by neměl ženu uhodit ani květinou.

Většina žen se za to, že jsou vystaveny násilí ze strany partnera stydí a to jim brání samostatně a dospěle jednat, stejně tak jako žádat o pomoc. K tomu přistupují další faktory: týraná žena nechce opustit děti nebo nechce vzít dětem otce, nemá kam odejít, nedovede vyřešit svou ekonomickou závislost a bojí se, že neuživí ani sebe, ani děti, má obavy z reakcí okolí, které by jí ani neuvěřilo, ani nepochopilo a konečně se může upínat i k iluzorní představě, že se pachatel změní k lepšímu.

Domácí násilí se zpravidla odehrává v cyklech, a proto je pro ženu těžké vztah ukončit. Epizoda násilí je obvykle následována obdobím pokání. Agresor svých činů lituje a slibuje, že se změní. Snaží se ženu přesvědčit, že v budoucnosti bude všechno jiné a prosí o odpuštění. Pokud to žena akceptuje a zůstane s ním, následuje období líbánky, vztah je úžasný a všechno se zdá být na dobré cestě. Časem se ale napětí začne zase stupňovat, vyvrcholí dalším násilným incidentem a cyklus se zase opakuje. Tento cyklus může být velmi pomalý, ale může se opakovat i vícekrát denně.

Hlavní problém pro ženu spočívá v tom, že nejlogičtější doba, kdy by měla partnera opustit, následuje hned po incidentu. V tomto období je násilí čerstvě uloženo v paměti a oběť má nejsilnější motivaci. Je to však i doba, kdy jsou ochromující účinky

agrese nejsilnější. Než se oběť vzpamatuje z bezprostředního šoku a najde sílu, aby se začala zabývat praktickými otázkami opuštění domova, její partner se už nejspíš dostal do fáze pokání a vztah směřuje do období líbánek. V této fázi má žena nejvíce naděje – což je přece to, co hledá, když uvažuje o tom, jestli má odejít nebo ne. Když se ve vztahu daří, snáze uvěří tomu, že tento násilný incident byl opravdu poslední, a že agresor splní svůj slib a změní se. A tak zůstává- agrese se opakuje a žena upadá hlouběji a hlouběji do pastí domácího násilí. Jinými slovy, tento cyklus ukazuje, že žena musí agresora opustit v době, kdy k tomu má nejméně důvodů.

Mnoho agresorů se záměrně snaží oběti odradit od odchodu výhrůzkami, co se jim stane, když se pokusí odejít. Některé oběti sice seberou odvahu a agresora opustí, ale on si je najde a své výhrůžky splní, čímž je donutí vrátit se domů. Přemýšlet o dalším odchodu je dvojnásobně těžké – oběť zná důsledky, které nastanou, když se o to pokusí. Oběti často nevědí, že mohou získat ochranu v podobě soudního předběžného opatření nebo policejního vykázání. Oběť mívá pocit, že dokud je doma, ví jak se bude agresor chovat. Může předvídat, kdy se bude chovat násilně a má pocit, že se s tím ve známém prostředí snadněji vypořádá. Myslí si, že když odejde, situace bude nepředvídatelná, a tudíž mnohem děsivější.

Žena by v takovém vztahu vůbec nezůstala, kdyby ke svému partnerovi něco necítila. Je vcelku běžné, že žena svého partnera nepřestane milovat, ani když se objeví násilí. V jiných ohledech to může být dobrý partner. Třeba má moc rád děti a je hodný, kromě okamžiků, když se napije, nebo kromě víkendů. Třeba se nechoval vždycky násilně -v mnoha vztazích se násilí projevuje až po svatbě nebo po těhotenství. Žena mívá pocit, že jedině díky její neustálé podpoře bude mít partner dost síly na to, aby se změnil. Má pocit, že za ním musí stát a podpořit ho při terapii nebo v těžkém období.

Ženy v situaci dlouhodobého násilí ztrácejí sebevědomí a zároveň u nich narůstá strach a zmatek. Pokud nemá žena dost podpory v okolí, může vést ponižování k tomu, že přijímá negativní informace o sobě. Dalšími příznaky, že žena je obětí domácího násilí, mohou být vedle strachu, zmatku a bezmoci deprese, dále stud, zhoršení celkového zdravotního stavu, zvyšuje se také riziko sebevražedného chování.

Syndrom týrané ženy je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na

prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí. Podle M.A. Douglasové lze veškeré symptomy u týraných žen rozčlenit do tří kategorií. Jsou to – příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu, naučená bezmocnost a sebezničující reakce.

U týraných žen je zvýrazněna ztráta životního cíle kombinovaná s celkovou netečností oběti. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, v kontaktu se jeví jako málo přístupné. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako například vztek či zlost. Samy mají tendenci utíkat před konfliktními situacemi, nejsou schopny ukazovat světu své emoce vzteku a zlosti. U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí. Zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí za každou cenu vyhovět.

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Jádrem naučené bezmocnosti je tvrzení: jestliže se jedinec naučí, že nemá kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne pasivitě, která v extrémním případě může vést až k jeho smrti. Důležitý význam má reakce oběti na první incidenty násilí. Ženy, které aktivně zareagovaly v počáteční fázi zneužívání jsou později schopné účinně zareagovat na pokračující násilí.

S naučenou bezmocností je úzce spojeno i drasticky snížené sebevědomí. Týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě. Tato ztráta vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřiveným měřítkem hodnot.

Sebezničující reakce reprezentují účinky viktimizace blízkým člověkem. Současně vyvolávají největší údiv laiků. Je třeba zdůraznit, že sebezničující reakce nelze u týraných osob vnímat jako psychopatologii či charakterovou slabost. Jde vlastně o typickou, přirozenou strategii vyrovnávání se s opakovaným a nevypočitatelným násilím, které na oběti páchají její blízcí. Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují zejména následující jevy - popírání viny útočníka, minimalizace následků (týraná žena minimalizuje skutečné následky, například bagatelizuje svá zranění), popírání viktimizace (týraná žena vehementně popírá své

zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody), odmítání možností záchrany (týraná žena popírá reálné možnosti pomoci).

Oběť je decimována střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím. Syndrom týrané ženy je vlastně odpovědí na periodický, ale nevypočitatelný výskyt chování u pachatele. Týrající partner střídá ve vztahu k ženě slušné zacházení s velmi špatným zacházením. Čím vyhocenější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku tzv. paradoxní vazby týrané ženy na partnera. Jejím přirozeným důsledkem jsou sebezničující reakce.

„Méně se ví o tom, že negativní důsledky násilí se týkají i násilného muže. Také on svým způsobem ví, že působí bolest osobě, ke které je poután, cítí se bezmocný a má pocit viny. Násilí závažně traumatizuje také děti a ohrožuje jejich budoucí vývoj. Děti se pokoušejí situaci různě řešit, přitom může docházet k obviňování a tedy opětne traumatizaci ženy.“⁴

2.3.2. Mýty o domácím násilí

Díky nekvalitním informacím a tabuizování domácího násilí se ve společnosti šíří mnoho mýtů a mylných představ o daném fenoménu. Špatné chápání a vnímání domácího násilí společností znesnadňuje pozici oběti a spíše napomáhá násilníkovi. Tyto rozšířené předsudky brání ženám, aby otevřeně hovořili o tom, co prožívají a vedou k jejich další viktimizaci. Tvoří překážky při hledání a poskytování účinné pomoci obětem, omlouvají a racionalizují násilné chování pachatele a odvracejí pozornost od skutečného problému.

Nejrozšířenější mýtus je, že partnerské násilí je soukromá věc. Žádné násilí, ani to za zavřenými dveřmi, nemůže být tolerováno. Násilí není a nemůže být nikdy soukromou záležitostí. Každý má právo na ochranu své důstojnosti, zdraví a života na veřejnosti i v soukromí. Člověk ovšem mívá tendence se do problémů jiných nijak

⁴ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Vyšehrad, spol. s.r.o., 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3. s. 79.

nevměšovat a to i v případě, kdy o násilí vědí. Toto je velmi typické, ale není to zrovna napomáhající. Jediný, komu takto nezainteresovanost okolí vyhovuje, je pachatel násilí. Oběť se v tomto případě cítí nepodporována a nepochopena.

Další rozšířenou nepravdou je, že pouze sociální vrstvy se potýkají s domácím násilím. Tento mýtus je v naší společnosti značně zakořeněný, ale výzkumy a statistiky pomáhajících organizací dokazují, že domácí násilí se objevuje ve všech společenských vrstvách. Vyskytuje se bez ohledu na finanční situaci rodiny, vzdělání rodinných příslušníků, nebo na jejich společenský status. Ve vyšších vrstvách může být násilí dokonce urputnější, je těžší s ním vyjít ven. Myslím si, že pokud ženu doma tyranizuje např. uznávaný pedagog, ve společnosti oblíbený, budou lidé věřit spíše pedagogovi - násilníkovi. Oběť mu to tedy raději mlčky trpí, než aby se stala terčem posměchu a nepochopení. Proto takových případů není mnoho známo, což ale neznamená, že nejsou.

Představa, že k násilí dochází jen, pokud je muž opilý, je také mylná. Ve většině případů se sice domácí násilí pojí s požívání alkoholu násilníkem, ale to neznamená, že by ženu netýral, pokud by nebyl pod vlivem alkoholu. Alkohol u násilníka odbourává zábrany a snižuje sebekontrolu, což může mít za následek právě bití v opojení nějaké návykové látky. Někteří se dokonce opíjejí záměrně, aby potom své chování mohli omlouvat právě požitím alkoholu. Alkohol však není skutečnou příčinou násilí mezi partnery, protože násilí se vyskytuje i mezi partnery, kteří nepijí. A na druhou stranu známe mnoho lidí, kteří pijí, ale násilnické sklony se u nich nikdy neobjevily.

Pachatelé násilí často tvrdí, že byli k násilí vyprovokováni. Takovýto postoj pak legitimizuje násilné chování a zbavuje násilníka odpovědnosti za jeho chování. Záminkou k násilí může být cokoli. Násilníka může vyprovokovat např. ženin názor stejně jako špatně položený přívbor na stole.

Většina lidí nechápe, proč žena z násilného vztahu neodejde. Kdo v takové situaci nebyl, nemůže vědět, co to obnáší. Násilí se stupňuje pomalu, žena partnerovo chování omlouvá a on jí postupem času k sobě tak připoutá, že ona „nemůže“ odejít. Je na něm stoprocentně závislá, její sebevědomí je na nule a ve většině případů po dlouhé izolaci ztratila své sociální kontakty, nemá kam jít. Velkou roli zde hraje také strach.

Žena se bojí, že když začne nějak aktivně jednat, muž jí zbijí ještě víc a všechno bude jen horší.

Tyto a mnoho dalších mýtů bagatelizují ve společnosti závažnost domácího násilí. Aby se tento pohled společnosti změnil, je třeba medializovat a otevřeně mluvit o domácím násilí. Tyto mýty ze všeho nejvíc ubližují právě obětem, které nejvíce potřebují pomoc.

V následujícím textu jsou vyjmenovány a popsány nejčastější formy násilí páchané na ženách.

Ekonomické týrání – násilníci své partnerce upírají peníze, nedovolí jí pracovat, nebo jí berou příspěvky na dítě. Překvapivě běžnou a obzvláště ponižující formou ekonomického týrání je, když muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby. Tím ženu poníží a zajistí si, aby každý měsíc musela strávit nějaký čas doma. *„Drží-li partner ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zavdává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Kvůli nedostatku peněz není oběť schopna opustit domov či vyhledat pomoc.“*⁵

Izolace – cílem izolace je odstranit domnělé příčiny žárlivosti agresora. Agresor používá mnoho různých taktik, aby svou oběť izoloval od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů pomoci. Může odposlouchávat veškeré její telefonní hovory a číst její poštu, může odmítnout, aby šla sama na rodinnou návštěvu nebo aby se stýkala s přáteli, může se před jejími přáteli nebo její rodinou chovat tak hrozně, že ji přestanou u ní doma navštěvovat, může ji nutit k častému stěhování, čímž zabrání tomu, aby byla v blízkosti své rodiny nebo si vybuodovala přátelství v místě bydliště. Působení izolace je zvláště zhoubné, pokud je kombinována s citovým týráním. *„Pro oběť, která je izolována, je často daleko těžší agresora opustit. Nemá žádné přátele, nemá se komu svěřit, nemá*

⁵ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti*. Vyd. 1. Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7. s. 17-18.

*nikoho, kdo by ji morálně podpořil a dodal jí sílu. Možná ani neví, že existují organizace, které by jí mohly pomoci“.*⁶

Zastrašování – zastrašování samo o sobě může být stejně účinné jako násilí. Zejména v těch případech, kdy už v minulosti k nějakému násilnému chování došlo. Skrytý význam, který v sobě nesou především různá gesta, zaručuje, že agresor může oběť ovládat na veřejnosti, aniž by si toho někdo jiný všimnul. Se zastrašováním úzce souvisí i nátlak.

Citové týrání – citové týrání je nejběžnějším a nejvíc zničujícím aspektem domácího násilí. Často doprovází další formy týrání a prostupuje celý život oběti. Může se projevovat neustálým kritizováním, nadáváním nebo zpochybňováním duševního zdraví oběti.

V laické veřejnosti a někdy i v odborné praxi je běžný jednak postoj zlehčování problému domácího násilí, jednak tendence k obviňování žen. Soudí se, že je domácí násilí na ženách jev, který se vyskytuje pouze v sociálně problematických rodinách, a že žena, kterou muž bije, má na násilí podíl například tím, že muže provokuje. Tyto společenské postoje jednak neumožňují vidět násilí na ženách v rodině jako společenský problém, jednak ztěžují ženám řešení vlastní situace. Ženy se často setkávají s nedůvěrou i v rámci širší rodiny.

Ačkoliv je domácí násilí páchané na ženách hlavním tématem mé bakalářské práce, nesmím zapomenout zmínit násilí páchané na mužích, dětech a seniorech.

2.3.3 Násilí páchané na dětech

Špatné zacházení s dítětem je úmyslné nebo neúmyslné chování pečující osoby, která se vymyká společenským normám a ohrožují dítě samotné. V současnosti se rozlišují čtyři typy poškozování dětí. Je to tělesné týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání a emoční týrání.

⁶ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti*. Vyd. 1. Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7. s. 19-21.

Traumatizující okolností ve vývoji dítěte je týrání, zneužívání a zanedbávání zejména ze strany osob, které by o dítě měly pečovat. Rodiče mají snahu týrání dítěte utajit a nezdělat i dítě samo má tendenci v průběhu vyšetřování takové události utajovat, či popírat patologické chování rodičů vůči sobě. V roce 1992 vypracoval zdravotní výbor Rady Evropy definici syndromu CAN, který by měl sjednotit a upřesnit pohled na tuto problematiku.

Rozlišujeme dva druhy týrání, a to tělesné a psychické. Tělesné týrání je definováno jako tělesné ublížení dítěti, anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěti, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno úmyslně, anebo že mu nebylo zabráněno. Pohlavní zneužívání je pak nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný, či dobrovolný pracovník i cizí osoba. Citové týrání zahrnuje chování, které má závažný negativní vliv na citový vývoj dítěte a vývoj jeho chování. Zanedbávání je pojímáno jako jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu vývoji dítěte anebo ohrožuje dítě samé.

Fyzicky týrané dítě bývá obvykle mladší, mnohdy ani nedosahuje věku tří let. Fyzické týrání probíhá opakovaně, s mezidobími, kdy rodiče navštěvují lékaře s různými typy poranění dítěte, pro které mají nejasné vysvětlení. Agresivně se brání obvinění z týrání dítěte. Sexuálně zneužívaným dítětem bývají nejčastěji dívky a zneužívající osoba bývá dítěti známá. Povaha sexuálního zneužívání koreluje s věkem dítěte. Malé dítě je vystaveno nepřiměřenému mazlení a genitální stimulaci, sexuální styk se u prepubertálních dětí vyskytuje vzácně.

Následky utrpeného traumatu se mohou projevat ve vývoji dítěte různým způsobem. Reakce dítěte je spolupodmiňována věkem, fází vývoje, předchozími zkušenostmi, jeho adaptačními a obrannými mechanismy, které ke zvládnutí psychického traumatu používá. Emoční prožitek dítěte je spojen s pocitem bezmoci, ztráty opory a ochrany, s pocitem studu a ponížení, se zoufalstvím a úzkostí. Takové trauma postupem času nezmizí a neoslabuje se. Spíše se transformuje do specifické osobnostní struktury lidí, kteří ve svých životech nějakým způsobem opakují tato stará

emoční zranění v současných vztazích. Přenos dětské zkušenosti týrání, zneužívání anebo zanedbávání se může projevit zejména v dospělosti ve vlastní rodičovské roli.

Zanedbávání je definováno jako vážné opomíjení rodičovské péče nezbytné pro tělesný a duševní vývoj dítěte. Je to opomíjení významných potřeb dítěte, případně opouštění dětí. Bývá dále děleno na zanedbávání tělesné, zdravotní, výukové či kulturní a emoční. Zanedbávání je patrně nejčastějším typem špatného zacházení s dětmi. Se zanedbáváním úzce souvisí pojem psychická deprivace.

Oběťmi špatného zacházení se pravděpodobněji stanou děti s vrozeným poškozením nebo z různých dalších důvodů zaostávajících ve vývoji, a také děti, jež se chovají v rozporu s očekáváním rodičů. Tyto děti bývají neklidné, často pláčou, jsou obtížně utižitelné, jsou často nemocné, hubené nebo obézní, koktají, pomočují se v noci, špatně se učí.

2.3.4 Násilí páchané na seniorech

Staří lidé jsou křehcí a zejména ti, kteří jsou částečně či zcela nesoběstační, bývají nezdůvodně terčem nejrůznějšího týrání. Zatímco týraným dětem se věnuje jistá, i když stále nedostačující pozornost a začíná se hovořit také o problematice týraných žen, jsou senioři stále na okraji zájmu veřejnosti. Pachateli jsou ze dvou třetin partneři a z jedné třetiny přímo potomci seniorů. V České republice se problematice týraných starých lidí věnuje minimální pozornost.

2.4 Centra pomoci

Při úvahách o adekvátní reakci na násilí v rodině by zájem oběti a rodiny měl převažovat. Oběti často zdůrazňují pomoc místo trestu. Pro pomáhajícího to znamená, že by měl upřednostnit neformální způsoby řešení konfliktů a pomoc obětem domácího násilí. Oběti násilí a týrání v rodině vyžadují praktickou i duševní podporu, která je posílí.

Pomáhající profesionálové by měli mít na paměti, že oběť žádající o pomoc se cítí velmi často zahanbená, ponížena, vystrašená, nebo dokonce odpovědná za násilí, jehož se stala terčem. Taková oběť potřebuje podporu, zaměřenou na obnovení nebo

vybudování její vnitřní síly. Oběť potřebuje být znovu ujištěna, že není sama, že mnoho jiných žen má podobné zážitky a že to, co se stalo, na ni nevrhá špatné světlo. Nejdůležitější je, aby oběť došla k závěru, že násilí nebyla její chyba.

Významnou podporou může být pro oběť docházka do svépomocných skupin. Základem komunikace s oběťmi domácího násilí musí být předpoklad, že nejsou odpovědné za násilí agresora. Pracovníci center pomoci by měli povzbuzovat oběti, aby se rozhodovaly samostatně.

Pokud oběť chce vyřešit problémy v rodině, je třeba mít na paměti, že jde obvykle o chronické potíže

Osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany blízkých osob nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, se poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují intervenční centra.

Součástí pomoci je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi. Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci. Zaměstnanci intervenčních center jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení orgánům činných v trestním řízení i bez takového souhlasu.

Dlouhodobé domácí násilí má tendenci ke zvyšování četnosti i intenzity. Pokud ženě hrozí bezprostřední ohrožení, je třeba především zajistit pro ni a pro děti bezpečí a zároveň jí poskytnout legální a sociální poradu. Pro ženy i pro muže může být následně užitečná individuální nebo skupinová psychoterapie a trénink asertivity. Žena a muž se někdy rozhodnou pro ukončení manželství, některé ženy se však později k partnerovi vrací. To může být pro terapeuta či další osoby z kruhu psychosociální pomoci nesrozumitelné. Je třeba respektovat, že ženy, které žily léta ve vztahu závislosti

na násilném muži, hledají cestu k nezávislosti – psychologické, ale také ekonomické, velmi obtížně. Často cítí odpovědnost za děti, ale i za násilného muže.

Některé ženy, které žijí s násilnickým partnerem, neuvažují o ukončení manželství, i když odmítají mužovo násilí. Často jde o emočně intenzivní vztah, v němž partneři prožívají kromě nespokojenosti, beznaděje a obviňování také silně uspokojujivá období. Možnosti pomoci pro dvojici, kde dochází k násilí, záleží mimo jiné na intenzitě a trvání násilí. Párová terapie může být účinná pouze v některých případech. Dobré výsledky lze očekávat tam, kde násilí netrvá dlouho a není příliš závažné, pokud má žena ve vztahu jistou autoritu a muž se silně snaží s násilím skončit, i když zatím neúspěšně. Muž je v terapii veden k tomu, aby přejímal zodpovědnost za násilné chování a uznal, že pro žádné fyzické násilí neexistuje omluva. Žena se učí přejímat zodpovědnost za svou bezpečnost. Ženy ve svazku s násilným mužem totiž často dokážou být verbálně útočné a nereagují na signály mužova nesouhlasu, nedokážou odejít, i když vědí, že jim hrozí nebezpečí. Oba partneři se učí citlivě vnímat signály hrozícího násilí v počátcích, kdy mohou pozměnit své chování.

Týraným ženám nabízí pomoc Koordinační kruh prevence násilí na ženách. Jedná se o organizaci, která sdružuje neziskové organizace a občanská sdružení, které mají jako hlavní program pomáhat týraným ženám a zajišťovat prevenci. Sídlo Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách je v Národním domě v Praze 5 Smíchově, Náměstí 14. října 16.

Další nejznámější nadace jsou – NADACE ROSA, ELEKTRA, La Strada, proFem, Gender Studies. Všechny tyto nadace a informace o nich jsou nejlépe dostupné na internetu a týraná osoba si zde může najít spoustu potřebných informací a rad, jak se dostat ven z jejich zdánlivě bezvýchodné situace.

Institucí, které pomáhají obětem domácího násilí, je samozřejmě mnohem více. Informace o nich nejsnáze najdeme na internetových stránkách.

2.4.1 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí je občanské sdružení s působností v celé ČR, založené v roce 1991. Posláním BKB sleduje tři cíle: poskytovat přímou pomoc obětem a svědkům

trestných činů, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení.

Bílý kruh bezpečí provozuje od roku 2001 DONA linku, která v nepřetržitém provozu poskytuje rady a informace obětem domácího násilí. Mezi volající patří také blízcí obětí a odborníci, kteří se s domácím násilím setkávají při výkonu svého povolání. Existence DONA linky zkrátila dobu utajování a skrývání domácího násilí na polovinu.

2.4.2 ROSA – občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí.

Občanské sdružení ROSA usiluje o zlepšení systému pomoci ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem. Jeho součástí je i odborné specializované poradenství a komplexní pomoc pro ženu, která se stala obětí domácího násilí, mezi níž patří krizová intervence, sociálně-terapeutické poradenství, vytvoření bezpečnostního plánu a poskytování utajeného azylového bydlení formou azylového domu a utajených bytů. ROSA pomáhá ženám již od roku 1993, nejprve jako nadace, od roku 1998 jako občanské sdružení. ROSA je nestátní nezisková organizace, která se ve své činnosti zaměřuje na přímou komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí. Sdružení ROSA zřizuje a provozuje centrum pomoci pro týrané ženy. Pomáhá obětem domácího násilí, poskytuje krizovou intervenci ženám, poskytuje odborné konzultace, podpůrnou péči, spolupracuje se státními orgány v případech domácího násilí, pořádá vzdělávací a preventivní aktivity. Smyslem je poskytnutí bezpečí, jistoty, posilování klientek, aby našly sílu a pomalu vlastními silami dokázaly svou situaci změnit.

Bezpečnostní plán

Plánování bezpečí, pokud žena zůstává ve vztahu s násilným partnerem:

- Mít u sebe vždy důležitá telefonní čísla
- Mít na jednom místě (např. v kabelce či tašce, kterou si můžeme vzít vždy s sebou) peníze, doklady, mobil nebo telefonní kartu.

- Důležité doklady, náhradní klíče či základní oblečení si uschovejte u někoho, komu důvěřujete nebo v zaměstnání.
- Promyslete si, kam můžete v případě akutního nebezpečí odejít (k rodičům, kamarádce, do krizového centra či azylového domu).
- Promyslete si únikovou cestu z bytu, nezůstávejte s partnerem o samotě na místech bez možnosti úniku (v koupelně, kuchyni atp.)
- Řekněte někomu o tom, co se u vás doma děje.
- Požádejte sousedy o pomoc, dohodněte si s nimi nějaký signál, po kterém přivolají policii.
- Jste-li v nebezpečí, volejte policii – 158, případně linku 112.

Plánování bezpečí po odchodu z násilného vztahu:

- Pokud odcházíte s dětmi, zanechte doma krátkou zprávu, že z důvodů stupňujícího se násilí odcházíte na dočasnou dobu i s dětmi na neutrální místo.
- Sdělte písemně majiteli domu či bytu, že se nevzdáváte nároku na byt, ale že jste nucena jej z důvodu ochrany a bezpečí pro stupňující se násilí dočasně opustit.
- Otce informujte písemně přes Oddělení sociálně právní ochrany dětí o zdravotním stavu nezletilých dětí. Toto oddělení by vám mělo být nápomocné a nesdělovat místo vašeho pobytu, pokud jste v utajeném azylovém zařízení, a pomoci vám podniknout právní kroky spojené s podáním žádosti o svěřeni nezletilých dětí do vaší péče.
- Zůstáváte-li ve svém bytě, můžete, pokud nemá partner v bytě trvalé bydliště: vyměnit zámek, instalovat bezpečnostní zámky a dveře.
- Promyslete si, koho můžete informovat o tom, že s partnerem již nežijete a pokud by se objevil poblíž domu nebo dětí, aby zavolal policii (např. když zamezuje dětem nebo vám ve vstupu do domu).
- Informujte osoby, které jsou v kontaktu s vašimi dětmi (mateřská škola, školka, kroužky), kdo je oprávněn vyzvedávat je.
- Vyhýbejte se místům, kam jste obvykle s partnerem chodívali nebo kde je vysoká možnost toho, že se potkáte.
- Pokud na vás partner čeká před zaměstnáním apod., vycházejte bočním vchodem, měňte trasu cesty domů, pokud by vás sledoval, jděte na policii.

Seznam věcí, které při odchodu obětí nesmí zapomenout:

- Občanský průkaz a pas, průkaz zdravotní pojišťovny
- Peníze, kreditní a vkladní knížky
- Řidičský a technický průkaz, rodné listy (Váš i dětí)
- Lékařské zprávy
- Klíče od bytu, auta a kanceláře
- Léky
- Náhradní oblečení
- Nájemní smlouvu, dokumenty o hypotéce
- Oddací list, oblíbenou hračku dítěte
- Předměty citové hodnoty

Důležité také je aby se oběť nenechala při incidentu zavřít v části domu, kde nejsou okna, ani žádný východ nebo kde se nacházejí jakékoli možné zbraně. Pokud je to možné, oběť si domluví s přáteli nebo sousedy znamená, které bude signalizovat, že potřebuje pomoc. Dobré je si uschovat jakékoli důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin, poranění). Pokud dojde ke zranění, oběť by měla vyhledat lékaře, oznámit mu, co se jí stalo, a požádat ho o zdokumentování jejich zranění.

2.5 Legislativa týkající se domácího násilí

Ochrana obětí by měla být základem každé intervence v případech domácího násilí. Ochrana obětí domácího násilí je v českém právním systému obecně zakotvena v rámci občanského práva, zákona o rodině, policejního zákona, zákona o přestupcích a také v trestním zákoně. Legislativní opatření na ochranu obětí partnerského násilí jsou bezpochyby důležitým předpokladem efektivní pomoci ohroženým osobám.

Z celosvětového pohledu je třeba vědět, že se problematikou domácího násilí zabývají tři výbory Organizace spojených národů a to: Výbor OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva, Výbor OSN pro odstranění všech forem diskriminace žen a Výbor OSN pro práva dítěte.

„Primárním cílem jakékoliv intervence by mělo být zajištění bezpečí obětí a dětí. Rozhodne-li se oběť odejít z násilného vztahu, čeká ji obvykle velmi dlouhá a nelehká cesta. Nejdříve si musí přiznat, že v jejím vztahu dochází k násilí. To nebývá jednoduché, většina z nás si myslí, že by se nám něco takového nemohlo stát. Pokud dojde k fyzickému napadení, měla by jít k lékaři a přiznat, že se k ní její partner chová násilně. Pak jít na policii a vše znovu zopakovat.“⁷

Kontakt s těmito institucemi může být i opakovaný. Vyrůstají-li v rodině děti, měla by informovat pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Vyhledá-li pomo ve specializované poradně, i tam hovoří o násilí, ponížení a strachu který prožila. A následují další instituce – soud, zaměstnání, škola a další. V průběhu tohoto kolotoče musí většina obětí navíc čelit dalším výhrůzkám a útokům ze strany pachatele, chodit do práce, zajistit chod domácnosti. Zvládnutí tak náročné situace si vyžaduje mnoho odvahy a síly. Oběti domácího násilí si plně zaslouží veškerou podporu a pomoc okolí i všech zainteresovaných institucí. Všichni totiž máme nárok na život bez strachu a bez násilí.

Právní řád České republiky chrání občany před jakoukoli formou násilného jednání především Ústavou č. 1/1993 Sb., a Listinou základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Dále se touto problematikou zabývá Trestní zákon č. 40/2009 Sb. V platném znění, Přestupkový zákon č. 200/1990 Sb. v platném znění a zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění. Nesmím zapomenout také na zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky.

2.6 Důležité pojmy

Trestní zákoník definuje pojmy, které jsou pro problematiku domácího násilí důležité, a které pro lepší orientaci v této oblasti uvádím níže.

⁷ POKORNÁ, D., MARVÁNOVÁ-VÁGROVÁ, B., TOUFAROVÁ, M., *Partnerské násilí*, Vyd. 1. Linde nakladatelství s.r.o., 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4. s. 75.

Ublížení na zdraví

Za ublížení na zdraví můžeme pokládat takový stav, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života oběti domácího násilí, a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, přestože nezanechává trvalé následky.

Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Ten kdo týrá blízkou osobu, nebo osobu, která s ním žije ve společné domácnosti, je potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři roky. V případě, že pachatel spáchá čin zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo způsobí tímto činem oběti těžkou újmu na zdraví, nebo pokud páchá tento čin po delší dobu může být potrestán odnětím svobody na dvě až osm let.

Za týrání trestní právo považuje úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví.

Omezování osobní svobody

Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. Pokud někdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na dobu deseti let.

Vydírání

Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. „*Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného*

života. Kdo jinému násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na dvanáct let.“⁸

Znásilnění

Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na dva roky až patnáct let. *„Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví a vztahu k pachateli. Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.“⁹*

Sexuální nátlak

Kdo jinému násilím, pohrůžkou násilí nebo těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

Vykázání

Institut vykázání je v České republice zaveden od 1. ledna 2007. Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje, je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.

⁸ Česká republika . Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.. In *Trestní zákoník* . 2009, II., s. 2000. § 235.

⁹ Česká republika . Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.. In *Trestní zákoník* . 2009, II., s. 2000. § 241.

Není-li ten, vůči komu směřuje opatření o vykázání v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje.

Rozhodne-li policista o vykázání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj, vždy specifikuje prostor, na který se tato omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučit. Územní rozsah vykázání se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem.

Policista vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které drží, a vykázaná osoba je povinna klíče vydat. Policista dále umožní vykázané osobě, aby si nejpozději při výkonu rozhodnutí o vykázání vzala ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty, a ve lhůtě 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázání pak další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání. Vykázané osobě poskytne policista informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost.

„Ohroženou osobu poučí policista o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu a o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Je-li toho třeba, přivolá policista ohrožené osobě nezbytnou lékařskou pomoc.“¹⁰

V každé společnosti existují pověry týkající se domácího násilí, které jsou největší překážkou poznání a uznání tohoto jevu jako závažného společenského problému. Především jde o rozšířené přesvědčení, že násilí v rodině je záležitostí soukromou, že si oběť koleduje, že si ho zaslouží a dokonce že má možná násilí i ráda.

¹⁰ Česká republika. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Zákon o Policii České republiky*. 2008, 17, s. 400 § 21c) odst. 3.

Každá nová iniciativa směřovaná proti násilí v rodině kdekoli na světě musela nejprve zaměřovat na zvýšení citlivosti veřejnosti vůči tomuto jevu.

Oficiální postoje společnosti k domácímu násilí prošly dlouhým a komplikovaným vývojem. Proto je dnes nemůžeme shrnout do několika jasných výroků. Domácí násilí je totiž tak složitým jevem a nabývá tolika různých podob na straně pachatele i na straně oběti, že připouští řadu různých interpretací.

3. Část výzkumná

V následujícím textu bych Vás chtěla seznámit s výsledky mého výzkumu. Od počátečního stavu k finální podobě výzkumu však vedla dlouhá a náročná cesta, se kterou bych Vás nyní chtěla seznámit blíže.

3.1. Dotazníkové šetření zjišťující postoj a informovanost společnosti o problematice domácího násilí

Na základě zjištěných poznatků, které jsem získala studiem odborné literatury, potřebné k napsání teoretické části této práce jsem jako metodu výzkumu zvolila kvantitativní dotazníkovou metodu.

Kvantitativní výzkum je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných, které jsou sestrojeny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak statisticky zpracovány a interpretovány. Kvantitativní výzkum se oproti kvalitativnímu výzkumu zaměřuje na rozsáhlejší společenské otázky a zkoumá tedy větší okruh informací.

V dotazníku jsem použila otevřené i uzavřené otázky. Otevřené otázky, na které může respondent odpovědět víceméně volně dle svého uvážení jsou přínosem v tom, že se každý může vyjádřit přesně podle sebe a ne na základě podsunutých odpovědí. Otevřené otázky jsou však náročnější na čas respondenta, zahrnout jednu odpověď je jistě rychlejší než vypisovat třeba jen jediné slovo.

Uzavřené otázky nabízejí respondentovi na výběr z jednotlivých variant. Vyplnění je rychlé a dotazníky s tímto typem otázek mají obvykle více respondentů. S vyhodnocením uzavřených otázek není nejmenší problém, snadno se generují například různé grafy. Na druhou stranu je nutné správně nadefinovat odpovědi. V žádném případě se nesmí stát, že někdo nebude umět uzavřenou otázku zodpovědět. S uzavřenými otázkami hrozí, že respondenti vyplní dotazník náhodně, nebudou nad tím, co vyplňují skoro přemýšlet. Rozhodla jsem se, že pro můj výzkum bude daleko důležitější a hodnotnější přesný názor a pocit respondentů a proto většina otázek v dotazníku jsou otevřené.

Určení hypotéz

- Hypotéza 1:** Můj předpoklad je, že pohlaví respondentů bude mít vliv na to, kdo si myslí že, je obětí domácího násilí. Předpokládám, že nejčastější odpověď respondentů bude, že obětí domácího násilí je žena.
- Hypotéza 2:** Můj předpoklad je, že pohlaví respondentů bude ovlivňovat odpověď na otázku „Zda obětí domácího násilí může být i muž?“ Předpokládám, že muži si budou myslet více než ženy, že obětí násilí muž být nemůže.
- Hypotéza 3:** Předpokládám, že čím budou respondenti vzdělanější, tím budou znát více právních předpisů týkajících se problematiky domácího násilí.

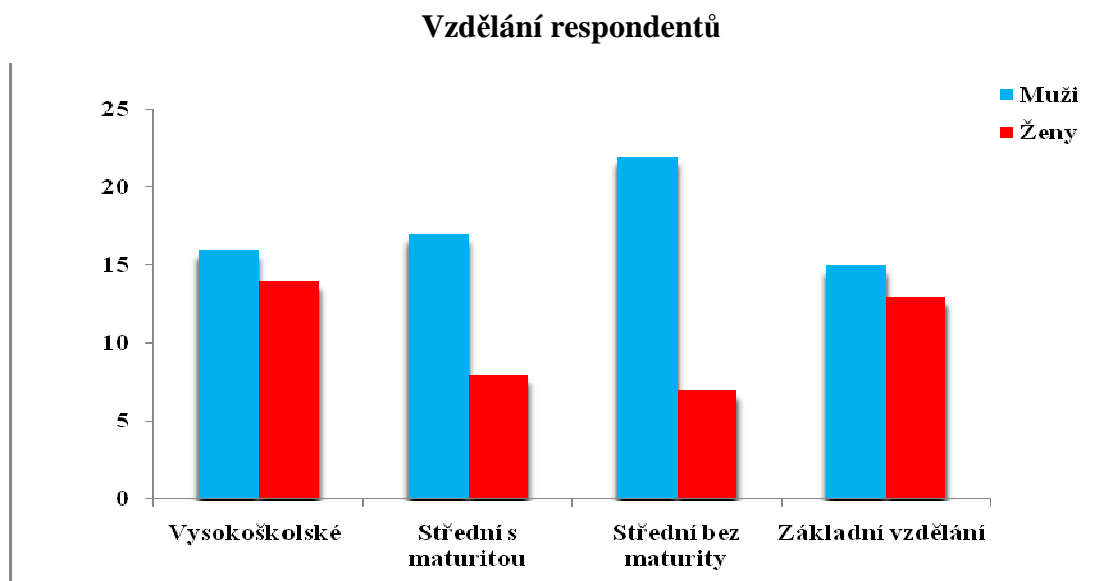
Dotazník jsem sestavila, vytiskla a dále osobně předala k vyplnění respondentům, které jsem náhodně vybrala z mého okolí a z okolí mých známých. Většina dotazníků se mi vrátila, přesněji řečeno vrátilo se mi jich 112 ze 140. Vyplnění dotazníku bylo anonymní, a proto si myslím, že respondenti odpovídali podle svého nejlepšího uvážení a pravdivě. Jejich odpovědi byli vyčerpávající, mnohdy mě překvapilo, jak moc se k dané otázce rozepsali. Pomocí dotazníku jsem zjišťovala VŠEOBECNÝ přehled veřejnosti o problematice domácího násilí. Setkala jsem se s velice pozitivními ohlasy na téma mé práce. Někteří respondenti chtěli zaslat i výtisk, po dokončení práce. Celkovou podobu dotazníku uvádím v **Příloze číslo 1**.

3.2 Interpretace výsledků

Samotného výzkumu se účastnilo 112 respondentů. Dotazníky byly rozděleny mezi 56 mužů a 56 žen. Nejmladšímu respondentovi bylo 15 let a nejstaršímu respondentovi bylo 75 let.

Podle vzdělání můžeme respondenty rozdělit do kategorií – vysokoškolské vzdělání, střední odborné vzdělání s maturitou, střední odborné vzdělání bez maturity a základní vzdělání. V následujícím grafu můžete vidět, vzdělání respondentů, mužů a žen, kteří vyplňovali můj dotazník.

Graf číslo 1

Respondenti v dotazníku vyplňovali otevřené, polootevřené ale i uzavřené otázky. Volba těchto otázek však byla vzhledem ke zkoumanému problému nutná, i když vyhodnocení dotazníku bylo poměrně časově náročné, ale v žádném případě nebylo nudné. Myslím si, že volba otevřených otázek dává respondentovi možnost napsat, co si myslí a jeho vlastní odpovědi mají pro výzkum velkou cenu.

Jednou z takových otevřených otázek byla otázka: „Jak byste vysvětlili pojem *domácí násilí*?“ Vysvětlit pojem domácí násilí, tak aby se co nejvíce významově blížil definici Světové zdravotnické organizace, umělo 75% dotázaných respondentů. Respondenti se shodli na tom, že domácí násilí je fyzické i psychické ubližování blízké osobě, že je to násilí uvnitř rodiny, které se provádí bez nějaké kontroly okolí a ostatních lidí. Domácí násilí charakterizují respondenti jako bolest, hrůzu a bezmocnost.

Na otázku „Kdo může být obětí domácího násilí?“ respondenti nejčastěji odpovídali, že obětí jsou děti a ženy, bylo jich 46%. V těsném závěsu byla odpověď, že obětmi jsou děti, ženy a muži, tak odpovědělo 45% respondentů. Pouze 9% respondentů odpovědělo, že obětmi mohou být děti, ženy, muži a senioři. Zajímavé je, že odpovědi se lišily v závislosti na pohlaví respondentů. Muži vnímají jako nejčastější oběti ženy a děti. Žádný muž neuvedl do dotazníku, že oběť domácího násilí může být právě muž, nebo senior. Zde se mi potvrdila moje první stanovená hypotéza, že

nejčastější odpovědí respondentů bude, že obětí domácího násilí je žena. A zároveň se mi potvrdila i má druhá hypotéza, že muži si budou myslet více než ženy, že obětí domácího násilí muž být nemůže. Statisticky mám hypotézy podložené výpočty, které jsem provedla pomocí kontingenčních tabulek. **Tyto statisticky podložené výpočty uvádím v příloze č. 2 a č. 3.**

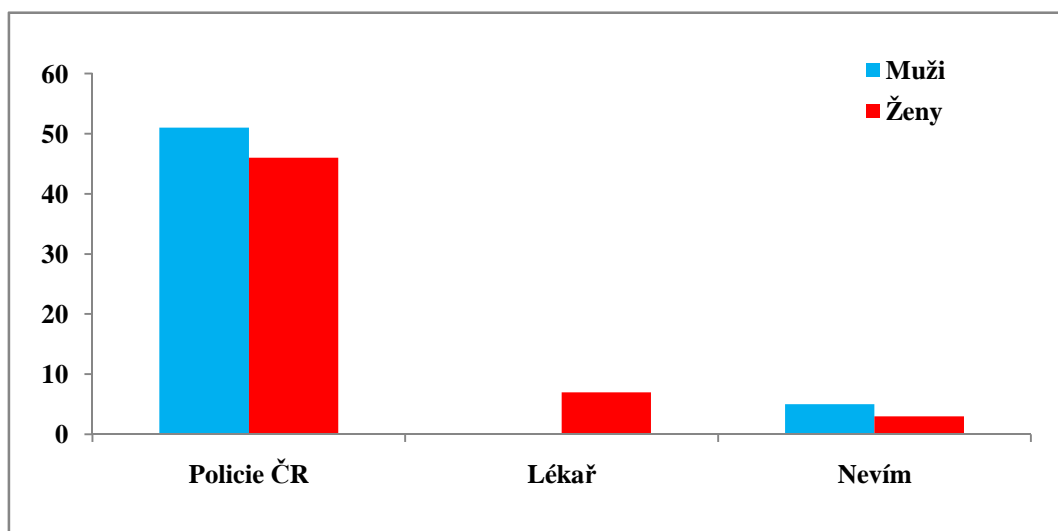
Další otevřenou otázkou byla otázka: „Jak byste poznali týranou ženu?“ Na tuto otázku respondenti odpovídali velmi podobně. Týranou ženu by poznali podle viditelných modřin, podlitin a zlomenin, podle změny jejího chování, odklonu od společnosti. Tato žena je ustrašená, uzavřená a tichá. Má malé sebevědomí, je psychicky i fyzicky zanedbaná, nervózní. Nevychází ven z bytu, nedbá o sebe a nemluví o svém partnerovi.

Dost podobná byla otázka: „Jak byste poznali týrané nebo zanedbané dítě?“ Většina respondentů odpovídala následovně: Dítě je neupravené, špinavé, bázlivé, málomluvné, uzavřené a plaché. Nedokáže se soustředit, má viditelné stopy bití na těle. Má strach mluvit o jednom z rodičů, popřípadě o rodičích. Jeho chování neodpovídá jeho věku, straní se dospělých i dětí, je podvyživené, agresivní vůči svému okolí. Má špatný prospěch ve škole.

K veřejné povědomosti o této problematice určitě patří i znalost některých institucí, kam bychom se měli obrátit v případě, pokud bychom se i my sami stali obětí domácího násilí. Tato otázka byla otevřená a já jsem byla velice zvědavá, kolik institucí, (zda vůbec nějaké) respondenti uvedou. Velmi mě překvapilo, že jsem v odpovědích nenašla nikde uvedenou linku pomoci či nějaké krizové centrum. V následujícím grafu vidíme, kam by se respondenti, rozdělení podle pohlaví, obrátili o pomoc, v případě, že by se sami stali obětí domácího násilí. Jednoznačně nejvíce respondentů by se obrátilo na Policii ČR.

Graf číslo 2

Instituce, kde by respondenti hledali pomoc

Jednoznačná byla odpověď respondentů na otázku „Myslíte si, že by se mělo pracovat i s agresory domácího násilí a ne pouze s oběťmi?“ Všichni respondenti se shodli na tom, že by se s agresory pracovat mělo.

Velmi mě překvapily odpovědi na otázku týkající se znalosti právních předpisů upravujících problematiku domácího násilí. Velká většina, celých 97 respondentů nevědělo, jaká právní norma se k tomuto problému vztahuje. Zde se mi potvrdila moje třetí hypotéza, že čím budou respondenti vzdělanější, tím budou znát více právních předpisů týkajících se problematiky domácího násilí. Pouze 15 respondentů znalo některé právní předpisy. Deset z nich bylo vysokoškolsky vzdělaných a pět z nich mělo střední vzdělání s maturitou. Respondenti jako svou odpověď uvedli Listinu základních práv a svobod, Trestní zákon a Zákon o Policii České republiky.

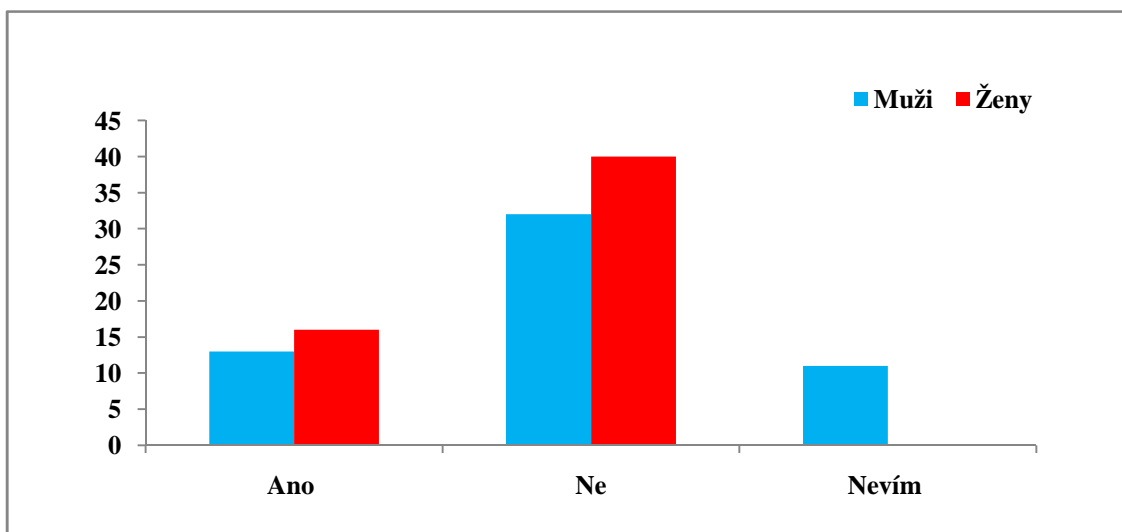
Na otázku „Zda se respondenti osobně setkali s domácím násilím?“ odpověděli následovně: 82% respondentů se osobně nesetkalo s domácím násilím, 17% bylo v roli nepřímého pozorovatele a 1%, což je jedna žena, se osobně setkala s domácím násilím ve své rodině.

Na poslední otázku dotazníku „Myslíte si, že máte dostatečné informace o domácím násilí?“ respondenti odpověděli tak, jak je znázorněno v následujícím grafu.

Respondenti si jednoznačně myslí, že v této problematice mají jisté mezery, což se ostatně ukázalo, již při vyplňování samotného dotazníku, například u otázky týkající se právní úpravy tohoto problému.

Graf číslo 3

Máte dostatečné informace o domácím násilí?

3.3 Využití poznatků v praxi

Myslím si, že průzkum ukázal, že veřejnost má všeobecný přehled o domácím násilí celkem uspokojivý. Každý z respondentů měl přibližnou představu o tom, jak by asi poznal člověka, který je obětí domácího násilí.

Nejčastěji byly jako oběti domácího násilí uvedeny děti a ženy. Proto, by se měla v budoucnu osvěta o této problematice také více zabývat domácím násilím páchaným na mužích a seniorech. Myslím si, že děti a ženy byly nejčastěji uvedeny proto, že jsou společností vnímány jako ti slabší. V praxi by proto měla být větší pozornost věnována otázkám týkajících se násilí, které je pácháno na mužích a na seniorech. Důležitá je osvěta, aby oběti násilí věděli, kam se mají obrátit. Senioři se často stydí za to, že je jejich děti týrají a chtějí tento fakt utajit. Někdy policistům i rozmlouvají vyšetřování.

Mnoho lidí si pod domácím násilím představuje spíše to fyzické násilí, ale neuvědomují si, že to psychické může mít mnohdy horší následky, se kterými se oběť jen těžko vyrovnává.

Důležitá je také základní znalost právních předpisů týkajících se této problematiky. Mnoho respondentů nevědělo, jaké právní předpisy se vztahují k tomuto problému, a proto by se měly více medializovat.

Samotní respondenti si myslí, že nemají dostatečné informace o domácím násilí. Proto je nutné a důležité o této problematice stále hovořit a provádět osvětu.

Myslím si, že o této problematice by se mělo hovořit už i s předškolními dětmi. Samozřejmě je, že výklad této problematiky bude uzpůsoben vzdělání a věku posluchačů.

Je důležité si uvědomit, že pokud si oběti své problémy nechají jen pro sebe, budou se bát o nich otevřeně hovořit a budou je zapírat, nikdo jim s jejich řešením nepomůže. Oběti si musí uvědomit, že na vše nestačí pouze sami a že jsou tu lidé, kteří jim chtějí, mohou a umějí pomoci.

4 Závěr

Neexistuje žádný typický pachatel domácího násilí ani žádná typická oběť domácího násilí. Násilníci i oběti pocházejí z jakéhokoli sociálního, rasového, etnického i ekonomického prostředí.

Užíváním alkoholu nebo drog nelze násilí v rodině omlouvat. Alkoholismus, drogová závislost a domácí násilí jsou dva odlišné problémy. Mezi časté následky domácího násilí patří zlomeniny, potraty, trvale poškozené zdraví, někdy i smrt, popřípadě sebevražda. Provokace ze strany oběti, ať již skutečná nebo smyšlená, není a nemůže být omluvou násilí.

Domácí násilí je často tím nejskrývanějším rodinným tajemstvím. Některé ženy o násilí neřeknou ani svým nejbližším, násilník se často na veřejnosti projevuje velmi mile a sympaticky. Domácí násilí je nejméně kontrolovaný druh násilí.

Domácí násilí je závažný problém, který se vyskytuje v častější míře, než jsme ochotni a schopni si vůbec připustit. Situace obětí domácího násilí je natolik složitá, že by jejich volání o pomoc nemělo být přehlédnuto, měla by jim být poskytnuta odpovídající pomoc a ochrana a násilná osoba by měla být po zásluze potrestána.

Domácí násilí se s vyšší pravděpodobností vyvíjí ve vztahu, který jeden z partnerů chce udržet jako cosi výlučného a uzavřeného. Ve vztahu tato osoba uplatňuje jako samozřejmost nárok na kontrolu toho, s kým a kdy se partner stýká.

Podle mého názoru je domácí násilí stále podceňováno a jeho jednotlivé projevy jsou z různých důvodů zlehčovány. Stále se můžeme setkat s tvrzeními ve smyslu, že ženy jsou tu od toho, aby se o muže staraly a sloužily jim. V dnešní době je to až s podivem, že se takto mohou ještě někteří jedinci vyjadřovat. Já sama takové jedince osobně znám.

Domácí násilí začíná často velmi nenápadně, takže si jeho prvních příznaků oběť často ani nevšimne. Pokud se ovšem domácí násilí nezastaví hned v počátcích, má stupňující tendenci.

Myslím si, že žádný člověk nemá právo zotročovat si jiného člověka, jakýmkoli způsobem. A pokud se tak děje, je třeba nasadit všechny své síly a týrané osobě pomoci. Násilí není soukromou záležitostí a násilné činy jsou podle našich zákonů trestné bez ohledu na to, zda se odehrávají doma nebo na veřejnosti. Trestní oznámení může podat každý, kdo se o trestném činu dozví. Je však vždy dobré takové rozhodnutí s obětí

prokonzultovat, může totiž znamenat ohrožení jejího bezpečí. Pokud ale budeme svědky napadení nebo k násilí dochází v našem sousedství, přivoláním policie můžeme oběti zachránit život.

Pachatelé domácího násilí mají dvojí tvář, chovají se jinak doma a jinak na veřejnosti. Většinou neodpovídají obecné představě násilné osoby nebo zlého člověka. Proto je dobré všimnout si svých sousedů a známých, jejich chování a nálad. Protože často jen naše všímavost může pomoci obětem násilí dostat se z toho hrozného kolotoče ven.

Cílem mé práce bylo, abych vysvětlila problematiku domácího násilí co nejsrozumitelnější formou. Aby má práce tvořila jakýsi přehled o tomto problému, podala základní informace a návod pro potenciální oběti, jak se dostat z násilného vztahu. Myslím si, že se mi to podařilo a jsem se svou prací spokojená.

5. Seznam zdrojů

1. HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Vyd. 1. Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X
2. CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti*. Vyd. 1. Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7
3. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Vyšehrad, spol. s.r.o., 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3
4. BECHYŇOVÁ, V., et al., *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, Vyd. 1. IREAS, 2007, 236 s. ISBN 978-80-86684-47-5
5. POKORNÁ, D., MARVÁNOVÁ-VÁGROVÁ, B., TOUFAROVÁ, M., *Partnerské násilí*, Vyd. 1. Linde nakladatelství s.r.o., 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4
6. STŘÍLKOVÁ, PATRICIE ; FRYŠTÁK, MAREK . *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. První . Ostrava-Přívoz : Key Publishing s.r.o., 2009. 92 s. ISBN 978-80-7418-020-0.
7. Česká republika . *Zákon o sociálním zabezpečení* . In *Sbírka zákonů*. 2006
8. Česká republika. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.*. In *Trestní zákoník* . 2009
9. Česká republika. *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*. In *Zákon o Policii České republiky* . 2008

Internetové zdroje

10. *BKB* [online]. 2007 [cit. 2011-02-21]. [Http://www.bkb.cz/index.php](http://www.bkb.cz/index.php). Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/index.php>>.
11. *Www.rosa.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-02-14]. ROSA. Dostupné z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/>>.

6. Seznam příloh

Příloha číslo 1 – Dotazník	- 43 -
Příloha číslo 2 – Výpočet hypotézy č. 1	- 46 -
Příloha číslo 3 – Výpočet hypotézy č. 2	- 47 -
Příloha číslo 4 – Výpočet hypotézy č. 3	- 48 -

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který bude součástí mé bakalářské práce na téma „**Domácí násilí jako jeden ze sociálně patologických jevů dnešní rodiny**“. Otázky, které Vám budou kladeny se týkají všeobecného přehledu veřejnosti o této problematice, zda lidé vědí co je to vlastně domácí násilí a jak obětem domácího násilí pomoci. Chtěla bych Vás požádat, abyste dotazník vyplnili podle Vašeho nejlepšího uvážení. Vyplnění celého dotazníku zabere asi 10 minut času. Za Vaši pomoc budu velmi vděčná.

1. Kolik je Vám let?

2. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání ?

3. Jste muž či žena?

a) Žena

b) muž

4. Jak byste vysvětlili pojem „domácí násilí“?

5. Kdo může být podle Vás obětí domácího násilí?

6. Myslíte si, že obětí domácího násilí mohou být také muži?

a) Ano

b) ne

c) nevím

7. Jak byste poznali týranou ženu?

8. Jak byste poznali týrané nebo zanedbané dítě?

9. Pokud byste se Vy sami stali obětí domácího násilí, víte, kam byste se obrátili o pomoc? Pokud ano, napište instituce, které by jste oslovili.

10. Víte, jaké právní předpisy upravují problematiku domácího násilí v České republice? Pokud ano, napište které.

11. Myslíte si, že by se mělo pracovat i s agresory domácího násilí a ne pouze s oběťmi?

a) Ano

b) ne

c) nevím

12. Setkali jste se někdy osobně s domácím násilím? Pokud ano, v jaké roli jste byl/a?

13. Myslíte si, že máte dostatečné informace o domácím násilí?

A) Ano

b) ne

c) nevím

Děkuji Vám za čas, který jste věnovali vyplnění tohoto dotazníku. Na závěr Vás prosím ještě o jednu laskavost. Vyplněný dotazník mi prosím odešlete na email: marie.netolicka@gmail.com . Děkuji za spolupráci.

Příloha č. 2 - Výpočet hypotézy č. 1

H₀: Názor na to, kdo je obětí domácího násilí je nezávislý na pohlaví respondenta.

H₁: Názor na to, kdo je obětí domácího násilí je závislý na pohlaví respondenta.

Zjištěné četnosti

	Muži	Ženy	Děti	
Ženy	32	56	53	141
Muži	12	50	56	118
	44	106	109	259

Očekávané četnosti

	Muži	Ženy	Děti
Ženy	23, 95	57, 71	59, 34
Muži	20, 05	48, 29	49, 66

$$\alpha = 0,05$$

$$T_k = \chi^2 \sum \frac{(\text{pozorovaná četnost} - \text{očekávaná četnost})^2}{\text{očekávaná četnost}}$$

$$T_k = 7, 545$$

$$K_h = 5, 99$$

H₀ se zamítá. Názor na to, kdo je obětí domácího násilí je závislý na pohlaví respondenta.

Příloha č. 3 - Výpočet hypotézy č. 2

H₀: Pohlaví neovlivňuje názor na to, zda obětí domácího násilí mohou být muži.

H₁: Pohlaví ovlivňuje názor na to, zda obětí domácího násilí mohou být muži.

Zjištěné četnosti

	Ano	Ne	Nevím	
Ženy	42	11	3	56
Muži	3	28	25	56
	45	39	28	112

Očekávané četnosti

	Ano	Ne	Nevím
Ženy	22,5	19,5	14
Muži	22,5	19,5	12,5

$$\alpha = 0,05$$

$$T_k = \chi^2 \sum \frac{(\text{pozorovaná četnost} - \text{očekávaná četnost})^2}{\text{očekávaná četnost}}$$

očekávaná četnost

$$T_k = 60,94$$

$$K_h = 5,99$$

H₀ se zamítá. Pohlaví respondentů ovlivňuje názor na to, zda obětí domácího násilí mohou být muži.

Příloha č. 4 - Výpočet hypotézy č. 3

H₀: Vzdělání respondentů nemá vliv na to, kolik právních předpisů budou znát.

H₁: Vzdělání respondentů má vliv na to, kolik právních předpisů budou znát.

Zjištěné četnosti

	Nevím	LZPS	LZPS, TZ, ZoP	
VŠ, MAT	40	5	10	55
SOU, ZŠ	57	0	0	57
	97	5	10	112

Očekávané četnosti

	Nevím	LZPS	LZPS, TZ, ZoP
VŠ, MAT	47, 63	2, 46	4, 91
SOU, ZŠ	49, 47	2, 54	5, 1

$\alpha = 0,05$

$T_k = \chi^2 \sum \frac{(\text{pozorovaná četnost} - \text{očekávaná četnost})^2}{\text{očekávaná četnost}}$

očekávaná četnost

$T_k = 17,98$

$K_h = 5,99$

H₀ se zamítá. Vzdělání respondentů nemá vliv na to, kolik právních předpisů znají.